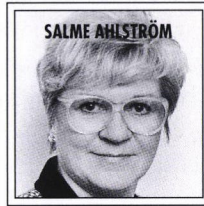

MUUTOKSEN AIKA

Pohjoismaiden alkoholijärjestelmät muistuttavat pääpiirteiltään toisiaan, Tanskaa lukuun ottamatta. Toisin on laita tutkimuksen organisoinnin. Meillä on tutkimuksellisesti ollut 1950-luvulta lähtien valistunut alkoholi-monopoli, joka vapaaehtoisesti rahoitti alkoholitutkimusta, niin yhteiskuntatieteellistä kuin biolääketieteellistä. Usko tieteen kykyyn ratkaista alkoholin käyttöön liittyvät sosiaaliset ja terveydelliset ongelmat oli syynä siihen, että perustettiin Alkoholitutkimussäätiö, empiirisistä yhteiskuntatieteellisistä tutkimusprojekteista vastannut Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos ja Alkon fysiologinen laboratorio, nykyinen Biolääketieteen osasto.

Ruotsissa on uskottu akateemisuuden tuomiin hyötyihin. Eri puolille maata perustettiin eri tiedekuntiin professuureja. Systembolagetin säätiö on rahoittanut lähinnä fysiologisen ja biolääketieteellisen perustutkimuksen projekteja, Kansanterveyslaitos parin viime vuoden ajan myös yhteiskuntatieteellisiä projekteja. Vasta mietintönsä jättänyt alkoholikomitea ei ollut tyytyväinen puhtaisiin akateemisiin professuureihin, vaan ehdotti perustettavaksi yhteiskuntatieteellisen tutkimuslaitoksen, jossa olisi vierailevia tutkijoita muista maista, lähinnä Pohjoismaista.

Norjassa on Alkoholipoliittista tutkimuslaitosta vastaava Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (SIFA). Tutkimuslaitos on perustamisestaan lähtien ollut osa valtionhallintoa. Vuodesta 1990 Norjalla on ollut kaksi

viisivuotiskaudeksi laadittua päihdetutkimusohjelmaa, joita rahoittaa Norjan tutkimuslautakunta. Ohjelmat ovat muotoutuneet tutkijoiden projektihakemusten perusteella. Päätöksenteko rahoitettavista projekteista on johtokunnalla, joka koostuu yliopiston ja eri ministeriöiden edustajista. Nämä ohjelmat ovat täydentäneet SIFA:n tutkimusohjelmaa, mutta myös SIFA:n tutkijat voivat hakea rahaa tutkimuslautakunnalta. Vastikään on nimetty neljäjäseninen pohjoismaainen tutkijaryhmä arvioimaan tutkimusohjelman toteutumista.

Jäsenyys Euroopan unionissa merkitsi Suomen alkoholitutkimusorganisaation uusiutumista. Runsaan neljänkymmenen vuoden jälkeen tutkimus oheistoimintoineen eriytetään alkoholiyhtiöstä. Tätä ei kaupallisiin tehtäviinsä keskittyvä yhtiö katsonut aiheelliseksi edes vastustaa. Yhteiskuntatieteellinen tutkimus siirtyy Stakesiin, biolääketieteellinen Kansanterveyslaitokseen.

Uutta organisatorista ratkaisua etsittäessä sovellettavissa olisi ollut myös Ontarion malli – yksi osaamiskeskus pelkästään päihdeongelmia varten. Ontarion Addiction Research Foundationissa (ARF) on yhden ja saman katon alla eri tieteenalojen tutkimus, valistus, julkaisu- ja tietopalvelutoiminta sekä lisäksi hoito. Vastaavanlainen osaamiskeskus (hoitoa lukuun ottamatta) on myös tavoitteena huumaiden osalta Euroopan unionin sisällä; vasta perustettu Lissabonin päihdekeskus pyrkii vastaamaan yhä lisääntyviin alan haasteisiin

monella tasolla tutkimuksesta dokumentointiin.

Lama teki mahdottomaksi soveltaa eurooppalaista tai kanadalaista mallia, koska valtionhallintoon ei voi luoda mitään uutta. Tosin uuden luomisesta ei varsinaisesti olisi ollut kysymys: tutkimuslaitoksilla on kummallakin ikää keski-ikäisen verran, nelikymmenvuotisia juhlia vietettiin muutama vuosi sitten. Valittu ratkaisu kytkeä alkoholitutkimus olemassa

oleviin tutkimusyhteisöihin tuo mukanaan monia muutoksia. Mutta muutokseen aiotaan sopeutua. Osaamisesta, yhteisöllisyydestä ja haasteisiin vastaamisesta ei aiota tinkiä.

Alko ja sittemmin Alko-Yhtiöt oli hyvä työnantaja. Meillä oli riittävästi resursseja, mutta myös itsenäisyyttä. Uudet toimintaympäristömme tarjoavat uudenlaisia tutkimuksellisia virikkeitä. Hyödyntäkäämme tämä muutoksen aika.